

ЛІТЕРАТУРА

1. Балаклицька М. О. Механізми антикризового фінансового управління на підприємстві / М. О. Балаклицька, С. В. Юшко // *Образование и наука*. — 2014. — № 4. — С. 38—43.
2. Фінансові результати діяльності промислових підприємств України 2011-2015 [Електронний ресурс] / Державна Служба Статистики України. — Режим доступу : www.ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/fin/fin_rez/fr_pr.
3. Дикань В. Л. Стратегічне управління / Л. В. Дикань. — К. : Центр учбової літератури, 2013. — 272 с.
4. Череп А. В. Антикризове управління як основа забезпечення життєдіяльності підприємства / А. В. Череп, С. В. Северина // *Економічний простір*. — 2010. — № 37. — С. 277—282.
5. Чернявський А. Д. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / А. Д. Чернявський. — К. : МАУП, 2006. — 256 с.

REFERENCES

1. Balaklytska, M.O. and Jushko, S.V. (2014), "Mechanisms for financial crisis management in the enterprise", *Obrazovanye i nauka*, vol. 4, pp. 38-43.
2. State Statistics Service of Ukraine / "Financial performance of the industrial enterprises of Ukraine 2011-2015", available at: www.ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/fin/fin_rez/fr_pr (access November 11, 2015).
3. Dykan, V.L. (2013), *Strategichne upravlinnia* [Strategic management], Centr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
4. Cherep, A.V. and Severyna, S.V. (2010), "Crisis management as a basis for the viability of the company", *Ekonomichnyj prostir*, vol. 37, pp. 277-282.
5. Chernyavskiy, A.D. (2006), *Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom* [Crisis management now], MAUP, Kyiv, Ukraine.

УДК 358:330.322.2:005.342

УПРАВЛІНСЬКА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Кушнір С.О., к.е.н., ст. викладач

*Запорізький національний університет,
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

SvetlanaAK@ukr.net

Стаття присвячена дослідженню процесів управління інвестуванням в інноваційний розвиток підприємств. У результаті проведеної роботи визначено залежність ефективності реалізації управлінських функцій від міри розвиненості функціональних зон. Проаналізовано узагальнений (типовий) набір функціональних зон, необхідний і достатній для нормальної діяльності комерційного підприємства, а також визначено три фази створення і представлення на ринок цінностей у рамках концепції управління інвестуванням в інноваційний розвиток. Підкреслено доцільність доповнення переліку зон окремою зоною, кінцевою метою якої є обґрунтування напрямів розвитку інноваційної активності підприємства. Доведено, що зазначена функціональна зона не може бути підмінена традиційним маркетингом, оскільки направлена на макроекономічний аналіз національної та світової економіки, а також на аналіз тенденцій і вже досягнутих результатів розвитку науково-технічного прогресу в конкретній галузі знань. Під час дослідження констатовано основні проблеми, що перешкоджають активному управлінню інвестуванням в інноваційний розвиток українських підприємств. Запропоновано управлінську модель організації інноваційної діяльності на підприємстві, особливість якої полягає в пріоритетності реалізації етапів, пов'язаних зі зміною мотивацій на підприємстві. Деталізовано основні відмінності напрямку «Адаптація до ринкових умов» від напрямку «Зміни ринкових умов». Визначено принципи управління інноваційними процесами, які ґрунтуються на комплексному підході до формування галузевих та міжгалузевих зв'язків. Доведено необхідність відпрацювання підприємствами концепції стратегічного менеджменту, що ґрунтується на глибокому аналізі зовнішнього оточення підприємства з подальшим виробленням адекватних стратегій розвитку підприємства за погодженням із прийнятою місією, стратегічними і економічними цілями та затвердженою загальнокорпоративною стратегією.

Ключові слова: підприємство, управління, інноваційний розвиток, управлінська модель, пріоритетність етапів, концепція управління інвестуванням в інноваційний розвиток.

УПРАВЛЕНЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Кушнир С.А., к.э.н., ст. преподаватель

*Запорожский национальный университет
Украина, 69600, г. Запорожье, ул. Жуковского, 66*

Статья посвящена исследованию процесса управления инвестированием в инновационное развитие предприятий. В результате проведенной работы определена зависимость эффективности реализации управленческих функций от меры развития функциональных зон. Проанализирован обобщенный (типовой) набор функциональных зон, необходимый и достаточный для нормальной деятельности коммерческих предприятий, а также определены три фазы создания и представления на рынке ценностей в рамках концепции управления инвестированием в инновационное развитие. Подчеркнута целесообразность пополнения перечня зон отдельной зоной, конечная цель которой состоит в обосновании направлений развития инновационной активности предприятия. Доказано, что указанная функциональная зона не может быть подменена традиционным маркетингом, поскольку направлена на макроэкономический анализ национальной и мировой экономики, а также на анализ тенденций и уже полученных результатов развития научно-технического прогресса в конкретной отрасли знаний. При проведении исследования констатированы основные проблемы, которые препятствуют активному управлению инвестированием в инновационное развитие украинских предприятий. Предложена управленческая модель организации инновационной деятельности на предприятии, особенность которой состоит в приоритетности реализации этапов, связанных с изменением мотиваций на предприятии. Детализированы основные отличия направления «Адаптация к рыночным условиям» от направления «Изменения рыночных условий». Определены принципы управления инновационными процессами, которые основываются на комплексном подходе к формированию отраслевых и межотраслевых связей. Доказана необходимость отработки предприятиями концепции стратегического менеджмента, которая основывается на глубоком анализе внешней среды предприятия с последующей выработкой адекватных стратегий развития предприятия по согласованию с принятой миссией, стратегическими и экономическими целями и утвержденной общекорпоративной стратегией.

Ключевые слова: предприятие, управление, инновационное развитие, управленческая модель, приоритетность этапов, концепция управления инвестированием в инновационное развитие.

MANAGEMENT MODEL OF ORGANIZATION OF INVESTMENT AND INNOVATIVE ACTIVITY OF ENTERPRISES

Kushnir S.O., PhD in Economics, Senior Lecturer

*Zaporizhzhya National University
Ukraine, 69600, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66*

The article is dedicated to investigation of the processes management of investments into the innovative development of enterprises. As a result of this work determined the dependence of efficiency of the administrative functions implementation from the level of functional areas development. Analyzed the generalized (typical) set of functional areas, necessary and sufficient for normal operation of commercial enterprises, also identified three phases of creation and presentation on the values market within the concept of investment management in innovative development. Emphasized the feasibility of the replenishment of the areas list with a separate area, the ultimate goal of which is to establish developmental directions of the enterprise innovative activity. We proved that afforested functional area can not be replaced by traditional marketing, because it is directed on the macro economic analysis of national and world economy, as well as the analysis of trends and already received results of scientific and technological progress in a particular field of knowledge. During the research stated the main problems that hinder the active management of investments in the innovative development of the Ukrainian enterprises. Proposed management model of innovation activities organization at enterprises, specific feature of which is the priority of implementation of steps associated with changes in motivation in the company. Detailed the main differences between the area “Adaptation to market conditions”, and the area “Changes of market conditions”. Defined the principles of innovative processes management, which are based on an integrated approach to the formation of sectoral and cross-sectoral linkages. Proven the need for enterprises to practice concept of strategic management, which is based on a thorough analysis of the external environment of the enterprise, followed by elaboration of adequate strategies for the development of an enterprise which is in an agreement with the adopted mission, strategic and economic objectives and the approved enterprise wide strategy.

Key words: enterprise management, innovative development, management model, priority of stages, concept of investment management in innovative development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Вітчизняні промислові підприємства потребують інноваційного розвитку, який сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності і продукції, і підприємства загалом, що своєю чергою позитивно відображається на показниках прибутку та ефективності діяльності. Однак в останні роки, як ніколи раніше, загострилися проблеми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, який є необхідною умовою сталого розвитку окремих суб'єктів господарювання, регіонів та держави. Вирішення зазначених проблем є неможливим без створення дієвої системи управління інвестуванням в інноваційний розвиток промислових підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання управління інвестуванням в інноваційний розвиток підприємств висвітлювалися в працях таких зарубіжних вчених, як Л. Гітман [1], Л. Ігоніна, А. Кібіткін, К. Крістенсен [2], Л. Оголева, В. Савчук, В. Шеремет та ін. Серед вітчизняних дослідників необхідно назвати І. Бланка [3], С. Бушуєва [4], Б. Василенко [5], М. Войнаренко, І. Должанський [6], В. Євтушевського, С. Ілляшенко, М. Козоріза, Л. Пересаду, Л. Федулову, Д. Черваньова та ін.

Значний внесок у розвиток методичних підходів до визначення ефективності управління інвестуванням в інноваційний розвиток підприємств здійснили Л. Бакаєв [7], В. Бурков, І. Гойко [8], Є. Гончаров, А. Дука, А. Марюта, Л. Овдій, П. Орлов, В. Савчук, Є. Файншмідт, А. Череп [9], О. Янковий та ін.

Проте слід зазначити, що в науковій літературі й дотепер недостатньо дослідженими залишаються питання щодо управління інвестуванням в інноваційний розвиток підприємств із використанням інструментів взаємної підтримки такої діяльності. Важливість зазначених невирішених питань й зумовила вибір теми дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз застосовуваних підходів та визначення основних проблем, що перешкоджають активному управлінню інвестуванням в інноваційний розвиток українських підприємств, а також формування управлінської моделі організації інноваційної діяльності на підприємстві та практичних рекомендацій щодо управління інвестуванням в інноваційний розвиток підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Однією з умов результативної діяльності будь-якого підприємства, і в короткостроковій, і в довгостроковій перспективі, є відповідність його внутрішніх можливостей поставленим цілям. У зв'язку з цим вище керівництво підприємства з метою управління інвестиціями в інноваційний розвиток повинне періодично аналізувати й оцінювати стан внутрішніх можливостей по широкому колу напрямів і об'єктів. Особливої актуальності це управлінське завдання набуває, якщо підприємство займається активним інвестуванням в інноваційний розвиток і має активну інноваційну позицію.

Відмінною особливістю управління інвестуванням в інноваційний розвиток є те, що воно об'єктивно орієнтоване на розширення меж господарського портфеля підприємства. Це означає, що при виході на інші ринки (раніше не освоєні) з інноваційним продуктом керівництво підприємства може зіткнутися з новими управлінськими проблемами, які до цього не були актуальними, а, отже, і структура управління, і персонал не мають знань і досвіду в їх вирішенні. Звідси випливає, що для активізації інвестицій в інноваційну діяльність потрібна адаптація системи управління під умови ведення бізнесу, що змінюються. Тільки такий підхід дозволить забезпечити реалістичність досягнення поставлених цілей і бажану результативність інвестування в інноваційні процеси на підприємстві [10].

Першим кроком у процесі управління інвестуванням в інноваційний розвиток є аналіз і оцінка відповідності управлінського потенціалу економічної системи поставленим цілям. Проведення регулярної самодіагностики системи управління, з одного боку, дозволяє створювати певні тимчасові, фінансові та інші резерви, необхідні для різних перетворень у зв'язку з розгортанням (активізацією) в певних напрямках інноваційної діяльності, а, з іншого боку, це дає можливість для самовдосконалення в традиційних для цього підприємства галузях господарської діяльності.

Другим кроком є аналіз і оцінка здатності системи управління адекватно реагувати на ті або інші потреби зовнішнього середовища в межах поставлених загальнокорпоративних цілей. Сучасні умови ведення бізнесу, напруження національної і міжнародної конкуренції, темпи розвитку науково-технічного прогресу і ще багато чого вимагають від осіб, що приймають рішення, точної і своєчасної реакції на будь-які зміни зовнішнього оточення і ринку. Для цього в організаційній структурі підприємства мають бути підрозділи (посадовці), зацікавлені у відстеженні ринкових змін і, як мінімум, в оперативній підготовці реакцій, що відповідають діючій стратегії підприємства, у відповідь. Перший крок реалізується шляхом аналізу відповідності діючих на даний момент функцій у системі управління підприємством необхідним операціям, що забезпечують успішну реалізацію інвестування в інноваційний розвиток, у відповідності до обраного напрямку реалізації інноваційного потенціалу, його складу, та масштабу розвитку.

Ефективність реалізації управлінських функцій визначається мірою розвиненості функціональних зон – необхідного і достатнього складу елементів в системі управління підприємством. У цьому випадку під функціональними зонами слід розуміти виробничі й функціональні підрозділи та/або сукупність посадовців, які здійснюють ті чи інші функції, необхідні й достатні для здійснення нормативної й регулярної підприємницької діяльності [2, с. 161].

Сукупність таких елементів у системі управління підприємством визначається безліччю чинників: характером підприємницької діяльності, масштабами бізнесу, необхідністю виробничої (чи іншої) кооперації тощо. Визначимо узагальнений (типовий) набір функціональних зон, необхідний і достатній для нормальної діяльності будь-якого комерційного підприємства, до яких віднесемо:

- вище керівництво підприємства, яке реалізує функцію визначення головних цілей розвитку підприємницької діяльності і координації усіх підрозділів і виконавців;
- фінансові підрозділи, що здійснюють поточне управління фінансовими ресурсами (зокрема й окремих інноваційних проектів);
- підрозділи, націлені на розвиток (модернізацію і створення нових товарів, процесів, методів організації виробництва і управління тощо);
- виробничі підрозділи, що виконують функції управління процесами виготовлення кінцевого (з точки зору поточної господарської діяльності підприємства) продукту;
- матеріально-технічне постачання, яке займається забезпеченням вхідного потоку потрібних предметів і засобів праці;
- служба управління персоналом, що формує потрібний для цього підприємства людський потенціал (робочу силу);
- підрозділи, що забезпечують, виконують інформаційну, юридичну й інші види підтримки в загальній системі управління [11, с. 70].

З точки зору інноваційного шляху розвитку, розвиненість окремих управлінських функцій повинна оцінюватися не лише наявністю в системі управління перелічених функціональних зон, здатних реалізувати повний підприємницький цикл підприємства, але також

управлінські дії і матеріально-речові операції, необхідні й достатні для здійснення регулярної і економічно ефективної інноваційної діяльності.

У зв'язку з цим, названий набір функціональних зон необхідно доповнити зоною, що здійснює стратегічну сегментацію ринку, кінцевою метою якої є обґрунтування напрямів розвитку інноваційної активності підприємства. При цьому ця функціональна зона не може бути підмінена традиційним маркетингом і/або розробками, оскільки тут йдеться про макроекономічний аналіз національної і/або світової економіки, а також про аналіз тенденцій і вже досягнутих результатів розвитку науково-технічного прогресу в конкретній галузі знань [12, с. 113].

Інвестування в інноваційний розвиток підприємства об'єктивно спрямоване на створення нових цінностей для передбачуваних споживачів і в подальшому подання їх на ринок. У зв'язку з цим логічно виділити два ключові завдання, що пов'язані з управлінням інвестуванням в інноваційний розвиток на підприємстві.

Перше завдання – це обґрунтування того, чи є ноу-хау, яке має це підприємство, новою цінністю для певного сегмента ринку зараз і/або в майбутньому. Друге завдання – це обґрунтування того, що ця нова цінність здатна успішно бути реалізована на ринку за рахунок інвестицій.

Обидва ці завдання можуть бути успішно вирішені в рамках концепції управління інвестуванням в інноваційний розвиток, яка передбачає, що процес створення цінностей і їх представлення на ринок включає три фази [6, с. 94].

Перша фаза – вибір (створення) конкретного виду цінності. Основна цільова спрямованість робіт полягає в сегментації ринку, виборі цільових (найбільш перспективних за раніше заданими критеріями) його сегментів і позиціонуванні на ньому запропонованої цінності (товару).

Друга фаза – надання ринку нової цінності. Зокрема, розробляються конкретні характеристики (набір відмінних споживних властивостей) продукту або послуги, встановлюється початкова ціна, яка орієнтована на вибраний сегмент ринку, починається виробництво і ринкове тестування, тобто товар вступає в першу стадію свого життєвого циклу.

Третя фаза – регулярна передача нової цінності споживачеві, тобто перехід до другої стадії життєвого циклу товару. Основна увага тут фокусується на стимулюванні збуту, просуванні товару на ринок і рекламі, а також на інших заходах, що націлені на надання ринку інформації про новий продукт і підприємство [5, с. 341].

Після закінчення третьої фази товар перестає бути для ринку новою цінністю і вступає в наступну стадію свого життєвого циклу – стадію зрілості. Одночасно, з точки зору підприємства-виробника, цей товар перестає бути інновацією і, за певних умов, він може бути включений в поточний портфель господарської діяльності.

Отже, за логікою маркетингового управління, процес створення нової цінності починається до появи продукту в його матеріально-речовій формі, триває в процесі його розробки, виробництва і аж до того, як він стане доступним масовому споживачеві.

Другий крок, тобто аналіз і оцінка здатності системи управління адекватно реагувати на ті або інші потреби зовнішнього середовища в напрямку поставлених загальнокорпоративних цілей, може бути заснований на відображенні типових реакцій системи управління. При цьому під реакцією системи управління підприємством слід розуміти конкретні типи його поведінки по відношенню до зовнішнього середовища та їх різноманітність у рамках прийнятої стратегії ведення господарської діяльності [13, с. 123].

У загальному випадку, той або інший тип реакції зумовлюється прийнятою в системі управління організаційною структурою, яка за своєю конфігурацією спочатку націлена на вирішення певних завдань.

Можна виділити основні проблеми, що перешкоджають активному управлінню інвестуванням в інноваційний розвиток українських підприємств:

1. Відсутність діючого законодавства, що регулює інвестування в інноваційний розвиток підприємств. Це є причиною багатьох суперечок і непорозумінь, що виникають між урядом, науковцями та підприємствами з приводу поняття управління інвестуванням в інноваційний розвиток, а також визначень інноваційного розвитку, інвестування в інноваційний розвиток.
2. Недостатність інвестування в інноваційний розвиток підприємствами у зв'язку з високою вартістю впровадження та освоєння нововведень, а також довгостроковістю вкладень. Підприємства не мають власних коштів на фінансування розробок, а можливість залучення фінансових коштів із зовнішніх джерел обмежена. У кредиторів немає гарантії повернення позичок і одержання дивідендів, оскільки інноваційна діяльність піддається набагато більшій кількості ризиків, ніж інвестиційна діяльність [14, с. 142].
3. Відсутність в українських підприємств сучасної бази для впровадження розробок через знос або відсутність необхідного обладнання. Багато підприємств характеризуються високою ресурсомісткістю і енергоємністю виробництва, що посилюється високим рівнем зносу основних виробничих фондів. Через відсталість основного капіталу підприємств економіка загалом виявляється несприйнятливою до вкладень у дослідження і розробки [15, с. 87].
4. Наявність феномена опору управлінню інвестуванням в інноваційний розвиток, яке найбільш часто відбувається з двох причин.

Працівникові властивий страх перед усім новим. Найбільше це виражено в перехідні моменти, особливо кризові, коли спостерігається соціально-психологічна нестабільність і впровадження нового сприймається як загроза існуючому стану.

З точки зору інвестора, що вкладає гроші в якусь технологію, поява нової, більш ефективної, часто побудованої на нових принципах, створює загрозу існуючій. Тому інвестори намагаються на якийсь час її притримати, хоча б до тих пір, поки попередні вкладення не окупляться.

5. Відсутність кадрів, здатних ефективно здійснювати управління інвестуванням в інноваційний розвиток, причому кадрова проблема відчувається на всіх рівнях управління, як країни, так і окремих підприємств.
6. Труднощі в здійсненні управління інвестуванням в інноваційний розвиток. Нестійка економічна ситуація в країні ускладнює достовірну оцінку попиту на інноваційну продукцію навіть на короткостроковій перспективі.
7. Управління інвестуванням в інноваційний розвиток вимагає наявності на підприємстві відповідної організаційної структури управління [16, с. 133].
8. Недооцінений людський капітал, який не враховується ні при визначенні статутного капіталу, ні при обґрунтуванні інвестицій, ні при виробленні стратегії управління інвестуванням в інноваційний розвиток, у той час як у світовій практиці широко використовуються системи з розвитку інтелектуального людського потенціалу.

Управління інвестуванням в інноваційний розвиток передбачає розгортання інноваційного процесу впровадження нововведень (найчастіше технічного, технологічного характеру) за рахунок інвестування. Освоєння нововведень забезпечує інтенсивне зростання і передбачає підвищення якості факторів виробництва та ефективності їх використання. Наукові дослідження та історичний досвід доводять, що розвиток економічних систем залежить від динаміки інвестування в інноваційний розвиток.

Управлінську модель організації інноваційної діяльності на підприємстві наведено на рисунку 1.

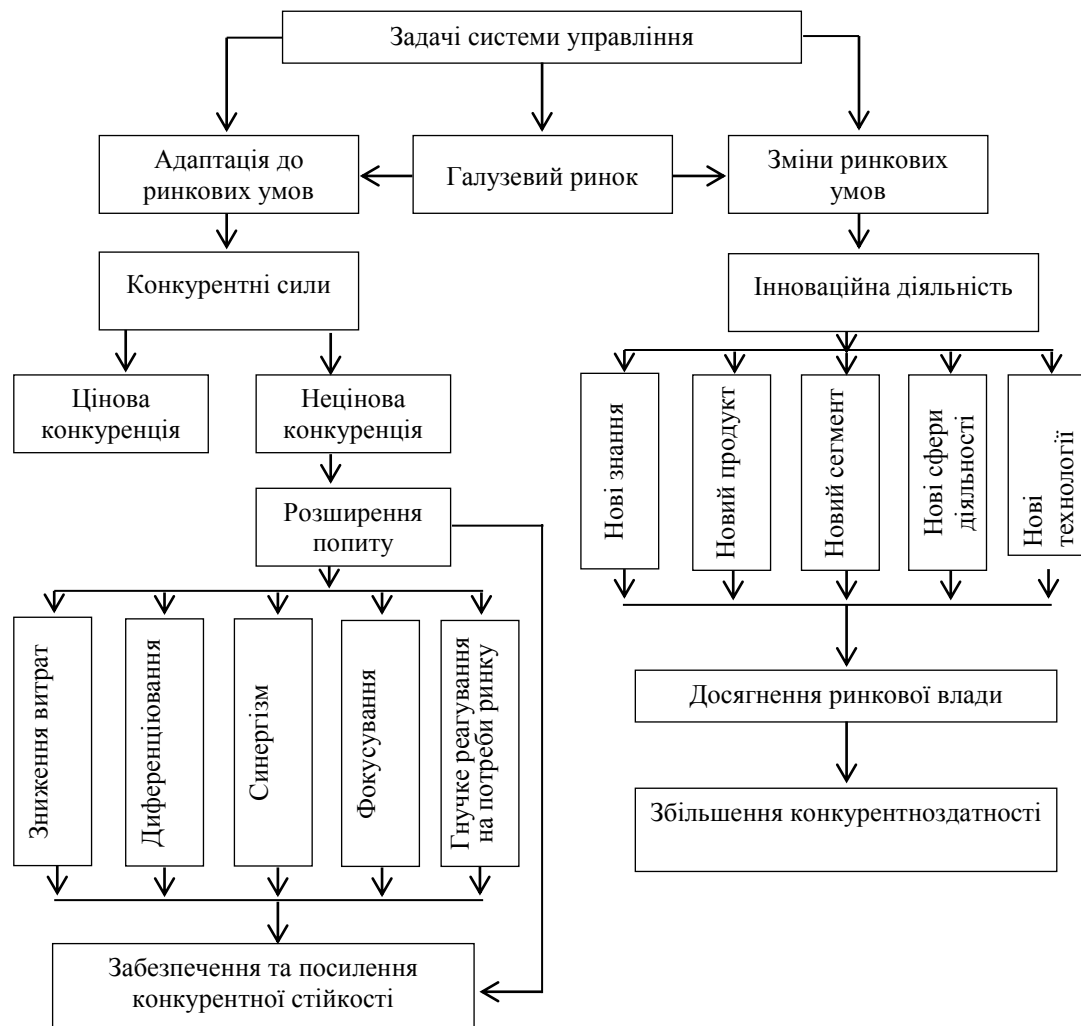

Рис. 1. Управлінська модель організації на підприємстві інноваційної діяльності

Особливість запропонованої управлінської моделі організації інноваційної діяльності на підприємстві полягає в пріоритетності реалізації етапів, пов'язаних зі зміною мотивацій на підприємстві. Інтереси спонукають до створення інновацій, сприяючи розповсюдженню їх по всьому технологічному ланцюжку.

Адаптація до ринкових умов включає нецінову конкуренцію, яка передбачає зниження цін, диференціацію продукції, гнучке реагування на потреби ринку саме за рахунок удосконалення існуючої бази, модернізації обладнання тощо, що в результаті веде до посилення конкурентної стійкості підприємства.

Адаптація, окрім нецінової конкуренції, включає також цінову конкуренцію, яка дозволяє отримувати конкурентні переваги шляхом зниження цін за рахунок зниження маржі виробника.

Основні відмінності напряму «Адаптація до ринкових умов» від напряму «Зміни ринкових умов» полягають у тому, що при адаптації підприємство пристосовується до наявних умов пасивними методами (зниження маржі, реагування на потреби ринку, диференціювання тощо), що призводить до стабільної конкурентної стійкості. Стосовно зміни ринкових умов – відбуваються кардинальні зміни, що називається «штурм» ринку, які забезпечують стрімке збільшення конкурентоздатності підприємства та досягнення ним ринкової влади.

Управління інноваційними процесами в зв'язку з цим має ґрунтуватися на комплексному підході до формування галузевих та міжгалузевих зв'язків і враховувати такі принципи:

- розробка інноваційної стратегії, комплексних науково-технічних програм і забезпечення їх необхідними ресурсами;
- забезпечення вітчизняних виробників інновацій необхідною інформацією та розширення «інформаційного поля»;
- створення сприятливого економічного і політичного клімату для вітчизняних виробників, зацікавлених у розвитку інноваційних технологій;
- всебічна підтримка фундаментальної і прикладної науки, конструкторських бюро і науково-дослідницьких організацій.

ВИСНОВКИ

Інвестиційна діяльність підприємства – важлива невід’ємна частина його загальної господарської діяльності. Для сучасного виробництва характерні постійно зростаюча капіталомісткість і зростання ролі довгострокових чинників. Щоб підприємство могло успішно функціонувати, підвищувати якість продукції, знижувати витрати, розширювати виробничі потужності, підвищувати конкурентоспроможність своєї продукції і зміцнювати свої позиції на ринку, воно повинне вкладати капітал і вкладати його вигідно. Тому необхідно ретельно розробляти стратегію інвестування й постійно її вдосконалювати для досягнення цілей інноваційного розвитку в майбутньому.

Формування процесу інвестування в інноваційний розвиток для забезпечення ефективної інноваційної діяльності підприємства пов’язане з необхідністю вирішення складних методичних, а в окремих випадках, і методологічних проблем. З одного боку, інноваційна діяльність вимагає додаткових зусиль з боку менеджменту, трудових колективів і окремих працівників підприємства, які не властиві їм у штатній ситуації. При цьому такі додаткові витрати часу, сил і ресурсів ніяк не компенсуються, принаймні, на етапі ініціації інновації. Це означає, що вище керівництво підприємства повинне створити особливі організаційні форми, які забезпечують нетрадиційні стимули для інвестування в інноваційний розвиток. З іншого боку, інноваційна діяльність за своєю природою призводить до розширення і поглиблення диверсифікації господарського портфеля підприємства, а це неминуче ускладнює його виробничу і організаційну структуру з метою подальшого інвестування в інноваційний розвиток.

Найбільш адекватною ідеологією управління інвестуванням в інноваційний розвиток підприємств є концепція стратегічного менеджменту, оскільки вона не спирається на ретроспективні оцінки, а ґрунтується на глибокому аналізі зовнішнього оточення підприємства з подальшим виробленням адекватних стратегій розвитку підприємства, у тому числі за рахунок активізації інвестування в інноваційний розвиток.

Аналіз методологічної суті стратегічного менеджменту призводить до висновку про те, що з позицій управління процеси формування стратегій інвестування в інноваційний розвиток підприємства мають бути погоджені з прийнятою місією, стратегічними і економічними цілями та з затвердженою загальнокорпоративною стратегією. Такий підхід дозволяє розробляти індивідуальну конфігурацію інноваційного потенціалу, що відображає особливості конкретного підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гитман Л. Дж. Основы инвестирования / Л. Дж. Гитман, М. Л. Джонк. — М. : Финансы и статистика, 1997. — 326 с.
2. Кристенсен К. Решение проблемы инноваций в бизнесе. Как создать растущий бизнес и успешно поддерживать его рост / К. Кристенсен, М. Клейтон, М. Рейнор ; пер. с англ. — М. : Альпина Бизнес Букс, 2004. — 290 с.
3. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента : учеб. пособ. / И. А. Бланк. — К. : Знание, 2004. — 486 с.

4. Креативные технологи управления проектами и программами : монография / [Бушуев С. Д., Бушуева Н. С., Бабаев И. А. и др.]. — К. : Саммит-Книга, 2010. — 768 с.
5. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. — [3-тє вид., вип. та доп.]. — К. : Центр навчальної літератури, 2005. — 440 с.
6. Должанський І. З. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / І. З. Должанський, Т. О. Загорни. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 362 с.
7. Бакаєв Л. О. Кількісні методи в управлінні інвестиціями : навч. посіб. / Л. О. Бакаєв. — К. : КНЕУ, 2000. — 151 с.
8. Гойко І. В. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації / І. В. Гойко. — К. : НІРА-Р, 1999. — 320 с.
9. Череп А. В. Інвестознавство : навч. посіб. / А. В. Череп. — К. : Кондор, 2006. — 398 с.
10. Інноваційний розвиток: модель потрійної спіралі в контексті системно-цілісного бачення [Електронний ресурс] / В. А. Рач, Е. М. Медведєва, О. В. Россошанська, А. В. Євдокімова // Центр з впровадження інновацій. — Режим доступу : lg.tcvin.snu.edu.ua.
11. Киященко Л. П. Тройная спираль трансдисциплинарности в обществе знаний / Л. П. Киященко // Знание. Понимание. Умение. — 2010. — № 3. — С. 67—74.
12. Тесля Ю. М. Введение в информатику природы : монография / Ю. М. Тесля. — К. : Маклаут, 2010. — 255 с.
13. Медведєва О. М. Особливості малих інноваційних підприємств в аспекті управління проектами та концепції корпоративної соціальної відповідальності / О. М. Медведєва, А. В. Євдокімова // Управління проектами та розвиток виробництва : зб. наук. праць. — Луганськ : Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2009. — № 3 (31). — С. 120—130.
14. Онишко С. В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку : монографія / С. В. Онишко. — Ірпінь : Національна Академія ДПС України, 2004. — 434 с.
15. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України : монографія / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. — Х. : Константа, 2006. — 272 с.
16. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент : учеб. пособ. / Р. А. Фатхутдинов. — М. : ЗАО «Бизнес-школа» Интел-Синтез, 1997. — 302 с.

REFERENCES

1. Gitman, L.Dzh. and Dzhonk, M.L. (1997), *Osnovy investirovaniia* [Investing basics], Finansy i statistika, Moscow, Russia.
2. Christensen, K., Clayton, M. and Raynor, M. (2004), *Reshenie problem innovaciy v biznese. Kak sozdat rastushchiy biznes i uspeshchno podderzhivat ego rost* [Solving the problem of innovation in business. How to create a growing business and successfully support its growth], Translated, Alpina Biznes Buks, Moscow, Russia.
3. Blank, I.A. (2004), *Osnovy investitsionnogo menedzhmenta* [Fundamentals of investment management], Znannja, Kyiv, Ukraine.
4. Bushuev, S.D., Bushueva, N.S., Babaev, I.A. [and oth.] (2010), *Kreativnye tehnologii upravleniya proektami i programmami* [Creative technology project and program management], Sammit-Kniga, Kyiv, Ukraine.
5. Vasylenko, V.O. and Shmatko, V.G. (2005), *Innovatsiinyi menedzhment* [Innovation management], Centr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine.
6. Dolzhanskyi, I.Z. and Zagorny, T.O. (2006), *Upravlinnia potentsialom pidprijemstva* [Enterprise management capabilities], Centr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine.
7. Bakayev, L.O. (2000), *Kilkisni metody v upravlinni* [Quantitative methods in management of investments], KNEU, Kyiv, Ukraine.
8. Goiko, I.V. (1999), *Metody otsinky efektyvnosti investytsii ta pryorytetni napriamky ih realizatsii* [Methods for assessing the effectiveness of investment and priorities for their implementation], NIRA-R, Novomoskovsk, Ukraine.
9. Cherep, A.V. (2006), *Investoznavstvo* [Investknowlange], Kondor, Kyiv, Ukraine.

10. Tsentr z vprovadzhennia innovacii / Rach, V.A., Medvedeva, E.M., Rossoshanskaja, O.V. and Evdokimova, A.V., "Innovative development: a model of the triple helix in the context of systemic and holistic vision", available at: <http://lg.tcvin.snu.edu.ua> (access November 12, 2015).
11. Kuiashchenko, L.P. (2010), *Troynaya spiral transdistsyplinarnosti v obshchestve znaniy* [Triple helix transdisciplinarity in the knowledge society], Znanie. Ponimanie. Umenie, Moscow, Russia.
12. Teslja, J.M. (2010), *Vvedenie v informatiku prirody* [Introduction to computer science nature], Maklout, Cherkassy, Ukraine.
13. Medvedeva, O.M. and Evdokimova, A.V. (2009), "Features small innovative enterprises in terms of project management and the concept of corporate social responsibility", *Zbirnyk naukovykh prac Shidnoukrainskyogo natsionalnogo universytetu im. V. Dalja*, vol. 3 (31), pp. 120-130.
14. Onyshko, S.V. (2004), *Finansove zabezpechennya Innovatsiynogo rozvitku* [Financial support innovative development], Natsionalna Akademiya DPS Ukrayini, Irpin, Ukraine.
15. Geiects, V.M. and Semynozhenko, V.P. (2006), *Innovatsiini perspektyvy Ukrainy* [Innovative prospects Ukraine], Konstanta, Kharkiv, Ukraine.
16. Fathutdinov, R.A. (1997), *Innovatsionnyy menedzhment* [Investment management], ZAO "Biznes-shkola" Intel-Sintez, Moscow, Russia.

УДК 334.012.61/65:005.591.452:346

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Линенко А.В., к.е.н., доцент

*Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

konf.econom.znu@gmail.com

У статті досліджені основні нормативно-правові аспекти функціонування об'єднань підприємств в Україні, а також визначення, сформульовані вітчизняними вченими та зарубіжними науковцями щодо їхньої економічної сутності. У результаті проведеного теоретичного аналізу чинного законодавства й існуючих підходів у наукових дослідженнях вчених-економістів набуло подальшого розвитку поняття «об'єднання підприємств», яке враховує та усуває певну невідповідність у раніше сформульованих дефініціях. Узагальнення різних критеріїв щодо групування інтегрованих утворень суб'єктів господарювання дало змогу вдосконалити класифікацію об'єднань підприємств, зокрема шляхом виділення їхніх сучасних форм. Крім того, означена класифікація передбачає диференціацію інтегрованих формувань господарюючих суб'єктів за такими критеріями: організаційно-правова форма, вид інтеграції (горизонтальна та вертикальна), сфера об'єднання (територіальний принцип або галузева ознака), форма власності (державна, приватна чи державно-приватне партнерство), належність капіталу (національні, іноземні чи спільні за участі іноземного капіталу), масштаб об'єднання (малі, середні, великі й транснаціональні), характер діяльності (класичний бізнес або інноваційна діяльність). Визначено, що ці ознаки не заперечують одна одну, натомість є взаємодоповнюючими. Також охарактеризовані основні традиційні організаційні форми об'єднань підприємств, такі як асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, холдинги та ін. Окремо визначено специфіку нових або сучасних форм інтеграції підприємств, а саме кластерів, промислово-фінансових груп, стратегічних альянсів, індустріальних (промислових) парків, які мають неоднакові перспективи розвитку в Україні. Так, для деяких із них (наприклад, для індустріальних парків) вже сформовано правове поле, а деякі (як, наприклад, промислово-фінансові групи) навпаки вилучені із чинного законодавства, проте неформально продовжують функціонувати й досить успішно розвиватися. Доведено, що сучасні форми об'єднань підприємств є перспективним напрямом розвитку економіки України.

Ключові слова: господарське об'єднання, індустріальний (промисловий) парк, кластер, об'єднання підприємств, промислово-фінансова група, стратегічний альянс, транснаціональна корпорація.